

WSTĘP

Oddawana do rąk czytelnika *Aksjologia turystyki* ma swój wymiar Jubileuszowy. Warto przypomnieć, że w 2005 roku obchodziliśmy 250 rocznicę urodzin, a w roku 2006 obchodzimy 180 rocznicę śmierci jednego z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego oświecenia, księdza, uczonego, działacza politycznego i oświatowego, prekursora badań terenowych i turystyki górskiej, męża stanu Stanisława Wawrzyńca Staszica (1755–1826).

Jego zasługi dla polskiej kultury, oświaty i nauki trudno byłoby przecenić. W okresie swego życia pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji państwowych i społecznych. Był prezesem Towarzystwa Przyjaciół Nauk, członkiem Izby Edukacyjnej i Dyrekcji Edukacji Narodowej Księstwa Warszawskiego, członkiem Towarzystwa Elementarnego do Ksiąg, członkiem Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Królestwa, a także ministrem Stanu Królestwa Polskiego. Wniósł wielki wkład w rozwijanie szkolnictwa. Był założycielem Szkoły Akademiczno-Górnictwa w Kielcach, Instytutu Agronomicznego w Marymoncie, stał na czele Rady Głównej Królewskiego Uniwersytetu w Warszawie. Na jego wniosek została założona w Warszawie Szkoła Przygotowawcza do Instytutu Politechnicznego. Jest autorem (m. in. *Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego, Przestrogi dla Polski*) oraz tłumaczem wielu książek, w tym przetłumaczył na język polski wybitne dzieło swego przyjaciela, filozofa Buffona, noszące tytuł *Epoki natury*, przedstawiające ewolucyjny tok dziejów świata¹.

Ks. Stanisław Staszic to także jeden z twórców Komisji Edukacji Narodowej, a także ustaw tej Komisji, w tym odnoszących się do dziedziny w sposób szczególny nas tu interesującej, a mianowicie do dziedziny wychowania fizycznego. Jego myśl o wychowaniu fizycznym charakteryzowała tendencja do ujmowania zagadnień aktywności ruchowej człowieka w wielostronnych wymiarach funkcji zdrowotnej, wychowawczej i społeczno-obywatelskiej. Stał na stanowisku, że ćwiczenia fizyczne i rekreacja ruchowa są podstawowymi czynnikami warunkującymi harmonię rozwojową biopsychicznej natury ludzkiej oraz oddziałujące na całą osobowość człowieka².

---

¹ W. Molik, *Stanisław Staszic*, KAW, Poznań 1980; *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Poznań 1983.

² K. Hądzelek, R. Wroczyński (red.), *Spuścizna Komisji Edukacji Narodowej w dziedzinie wychowania fizycznego*, SiT, Warszawa 1978.

Ks. Stanisław Staszic to także wielki zwolennik i pasjonata turystyki. Organizator i uczestnik wielu wypraw i wędrówek górskich. W 1795 roku, gdy Polska została wymazana z mapy Europy, zajął się działalnością na rzecz rozwoju gospodarczego kraju oraz pracą naukową. W dniach 3–22 sierpnia 1805 roku odbył wyprawę naukową w Tatry. Jej efektem jest wspaniałe dzieło, napisane jakże pięknym staropolskim językiem, noszące tytuł *O ziemiopłodztwie Karpatów i innych gór i równin Polski*, którego obszernie fragmenty zdobią pierwsze stronicie niniejszej książki³.

W tytule niniejszej monografii występują dwie kategorie, a mianowicie kategoria „aksjologii” i kategoria „turystyki”⁴ (*Aksjologia turystyki*). Tytułem wprowadzenia do lektury tekstów zamieszczonych w dalszej części pracy, w celu ich lepszej i precyzyjniejszej recepcji, spróbujemy przybliżyć znaczenie i rozumienie wspomnianych kategorii.

Problematyka aksjologiczna występowała już w kulturze starożytnych Greków i Rzymian⁵. Odnajdujemy ją u Sokratesa, Platona, Arystotelesa, u sofistów, epikurejczyków, u Heraklita, Pitagorasa, Parmenidesa i wielu innych. W XIX wieku aksjologia wyodrębniła się spośród nauk i stała się autonomiczną dyscypliną filozoficzną. Jej prekursorami byli tacy intelektualiści jak: R. H. Lotze, F. Nietzsche, F. Brentano, H. Rickert, M. Scheler, N. Hartmann i inni. Problematyka aksjologiczna stała się obszarem zainteresowania wielu humanistycznych dyscyplin, między innymi psychologii, pedagogiki, socjologii itd.⁶. Zagadnienia aksjologiczne są obecne nie tylko w refleksji wielu dyscyplin naukowych, ale także w języku codziennym.

Można powiedzieć, że wartości, będące centrum zainteresowania aksjologii, stanowią ośrodek ludzkiego życia. Bowiem wartości inspirują myśli i uczucia człowieka, są motywem działania i stanowią o sensie ludzkiego życia. „Życie człowieka, pisze S. Kowalczyk, to ustawiczne wartościowanie w kontekście przeżywanych sytuacji indywidualno-egzystencjalnych i społecznych. Aktywna postawa wobec życia to rozpoznanie, a następnie ocena i wybór dostrzeganych wartości. Człowiek realizuje się i kształtuje osobościowo poprzez wartości, można więc mówić o aksjotropizmie zawartym w ludzkiej naturze. Pozytywne wartości kształtują człowieka, antywartości prowadzą do jego destrukcji. Świat ludzki pozbawiony wartości byłby aksjo-

---

³ <http://ksp.republika.pl/staszic/htm>

⁴ Pojęciem szerszym od kategorii turystyki jest pojęcie podróży, które stosuje w swej pracy K. Podemski, *Socjologia podróży*, UAM, Poznań 2005. Por. W. W. Gaworecki, *Turystyka*, Warszawa 2003.

⁵ Rozważania wymienionych intelektualistów nie miały wówczas nazwy aksjologii, ale ogniskowały się wokół tej problematyki, która od XIX wieku nosi taką nazwę.

⁶ Por. C. Matusewicz, *Psychologia wartości*, Warszawa–Poznań 1975; K. Popielski (red.), *Wartości, człowiek, sens*, Lublin 1996; K. Chałas, *Wychowanie ku wartościom*, t. 1, Kielce 2003.

logicznie neutralny i egzystencjalnie pusty, brakłoby bowiem w nim prawdy, dobra, sprawiedliwości, szczęścia, miłości, piękna. Byłby to świat zdepersonalizowany, odczłowieczony i zredukowany do wymiaru biologiczno-animalnego. Życie ludzkie utraciłoby trwałość, głębszy sens, naturalną celowość i aksjologiczne ukierunkowanie”⁷.

J. Lipiec prezentuje dekalog wartości podstawowych. Należą do nich: tolerancja, bezpieczeństwo, wolność, sprawiedliwość, godność, praca, solidarność, piękno, prawda i miłość⁸.

Można śmiało powiedzieć, że życie człowieka to nieustanny kontakt z wartościami, poruszanie się w ich gąszczu, zhierarchizowanych kulturowo i społecznie, to podejmowanie decyzji do działania, to wreszcie nadanie sensu swojemu życiu. Ścisły związek człowieka z wartościami zobowiązuje humanistów zajmujących się turystyką do jej opisu właśnie przez pryzmat wartości. Bowiem ukazanie wartości turystyki, tych postulowanych, tych niepożądanych, ale także tych w sposób praktycznie realizowanych, pozwala na lepsze poznanie omawianej dziedziny, ukazanie jej szans i zagrożeń oraz roli w procesie humanizacji i personalizacji zarówno uczestników turystyki, ludności miast i ośrodków odwiedzanych przez turystów, a w konsekwencji społeczeństw i kultur.

Poznajmy teraz drugi człon tytułu książki, a mianowicie turystykę⁹, której tradycja sięga w Europie czasów starożytnych¹⁰. Losy historyczne, różnice kulturowe i etniczne wywierały znaczący wpływ na zachowania turystyczne ludzi. W okresie średniowiecza turystyka rozwijała się (jeśli tak można powiedzieć) na skutek inspiracji utylitarnych, takich jak wojny, krucjaty, wyprawy misyjne, wędrówki kupców i rzemieślników, studentów i poszukiwaczy skarbów. Ważną rolę w rozwoju turystyki odegrały podróże i wędrówki pielgrzymkowe o charakterze błagalnym, pokutnym i dziękczynnym. Ukształtowane wzory stworzyły swoisty rodzaj kultury pątniczej. Wzory te, w dużej części w nieco zmodyfikowanej formie, przetrwały do dziś w postaci odpustów, jarmarków, symboli sakralnych i świeckich.

W okresie Odrodzenia podróżowanie było jednym ze składników szlachckiego wychowania i ujawniało się w postaci tzw. „pędu do peregrynowania” Wzrosło zainteresowanie pielgrzymkami do Ziemi Świętej, a polscy

---

⁷ S. Kowalczyk, *Człowiek w poszukiwaniu wartości. Elementy aksjologii personalistycznej*, KUL, Lublin 2006, s. 5–6.

⁸ J. Lipiec, *Świat wartości. Wprowadzenie do aksjologii*, Kraków 2001.

⁹ W. Siwiński, *Metody badań pedagogicznych w dziedzinie kultury fizycznej i turystyki (Zarys problematyki)*, AWF, Poznań 1997.

¹⁰ W sposób kompleksowy zagadnieniem turystyki (historia turystyki, filozofia turystyki, teologia turystyki, organizacja turystyki, demografia turystyki, ekonomia turystyki) zajmuje się Z. Łyko w pracy zatytułowanej *Elementy filozofii turystyki. Próba systematyzacji*, (w:) Z. Dziubiński (red.), *Społeczny wymiar sportu*, SALOS RP, Warszawa 2003, s. 38–68.

jezuici z misjami religijnymi docierali do Persji, Chin i Japonii. W okresie Odrodzenia ukształtował się nowy wzór podróżowania, w którym na czoło wybijały się cele poznawcze ukierunkowane wcześniejszą lekturą. Rozwojowi turystyki sprzyja, jeżeli tak można powiedzieć, migracja z powodów politycznych.

W XIX wieku zaznacza się dynamiczny rozwój form turystyki uzdrowiskowej¹¹, pobytowej, wycieczkowej, do miejscowości letniskowych (wywczasu), klimatycznych, do ośrodków kąpieliskowych, do ośrodków turystycznych i sportowych, ale także przedsięwzięcia wystawowe i imprezy kulturalne.

Wyodrębniły się w różnych kręgach społecznych wzory kultury czasu wolnego i turystyki, związane z realizacją różnych celów i upodobań. Kręgi elitarne podążały za światową modą i skoncentrowały swą uwagę na grach i zabawach na świeżym powietrzu, atrakcjach sportowych i sportowych formach turystyki kwalifikowanej¹². W turystyce dzieci i młodzieży miało miejsce dowartościowanie sprawnościowych i zdrowotnych funkcji turystyki, które traktowane były na równi z walorami wychowawczymi i poznawczymi. W miejskich kręgach robotniczych i urzędniczych przyjął się zwyczaj organizowania wypadów za miasto (tzw. majówek), najczęściej w celu zaspokojenia potrzeb towarzysko-zabawowych i wypoczynku w gronie rodzinnym.

Uczestnictwo w turystyce oraz wybory form turystycznych, a także stawianych celów są determinowane miejscem zamieszkania, pochodzeniem społecznym i wykształceniem. Mieszkańcy wsi stanowią znikomy odsetek uczestników ruchu turystycznego. Wiąże się to z ograniczonymi ich potrzebami oraz tradycyjnym systemem wartości, zdeterminowanym przez obowiązki rodzinne, zawodowe i religijne. Podróże dla przyjemności są udziałem nielicznej części pokolenia młodego, nie związanego z pracą na roli. W stylu miejskim (robotniczym) dominują wyjazdy na wczasy organizowane przez zakłady pracy oraz wyjazdy do rodziny na wieś. Przeważają tu motywy towarzyskie i wypoczynkowo-rozrywkowe. W neomieszczańskim stylu życia dominują wczasy organizowane prywatnie, wyjazdy z własną przyczepą campingową oraz wyjazdy zagraniczne. Wśród inteligencji twórczej dominują formy organizowane samodzielnie. Wśród motywów mniejszą rolę odgrywają ludyczno-towarzyskie wartości podróży, natomiast większe znaczenie

---

¹¹ W drugiej połowie XIX wieku wzrosło zainteresowanie folklorem góralskim i tatrami, co niewątpliwie wiązało się z odkryciem przez T. Chałbińskiego Zakopanego, jako miejscowości uzdrowiskowej, wypoczynkowej i turystycznej.

¹² Wielkim orędownikiem rozwoju turystyki górskiej i morskiej był M. Zaruski, który stworzył, dzięki licznym publikacjom, swoistą filozofię taternicką i marynistyczną. Jego pragnieniem było zainteresowanie tego typu formami turystyki jak największą część naszego społeczeństwa. Por. Z. Krawczyk, *Studia z filozofii i socjologii kultury fizycznej*, SiT, Warszawa 1978, s. 11–27

ma cel podróży, własne zainteresowania, atrakcyjność formy i usług, a także bogactwo doznań emocjonalnych i estetycznych¹³.

Nowe wzory turystyczne tworzone były przez doświadczenia tzw. „turystyki handlowej”. W ostatnich latach widać wyraźnie wyodrębnianie się tzw. „turystyki luksusowej”, której celem, może nie tylko, jest akcentowanie i budowanie swej pozycji społecznej przez spektakularną konsumpcję.

W ostatnich latach notuje się w Polsce rozwój turystyki kwalifikowanej. Wybór formy turystycznej jest tutaj determinowany zainteresowaniami turysty i stawianymi celami. Przykładowo, preferowanie wypoczynku w kontakcie ze środowiskiem wodnym skłania do wyboru turystyki kajakowej, żeglarskiej, motorowej lub pletwonurkowania. Wędrówki piesze koncentrują się na atrakcyjnych obszarach wypoczynkowych i krajoznawczych. Turystyka rowerowa uprawiana jest z wykorzystaniem całej sieci dróg, ale koncentruje się w rejonach atrakcyjnych pod względem krajoznawczym i wypoczynkowym.

W ostatnim dziesięcioleciu rozkwit przeżywa nowa forma turystyki, a mianowicie rowerowa turystyka górską. Eksploatowane są tereny do uprawiania narciarstwa zjazdowego i biegowego, a także szlaki wodne o dużych walorach estetyczno-widokowych do uprawiania turystyki kajakowej i żeglarskiej.

Dalszy rozwój turystyki kwalifikowanej, tak ważnej z punktu widzenia poprawy zdrowia mieszkańców naszego kraju, związany jest z ochroną obszarów z walorami przyrodniczymi. Walory turystyczne najczęściej dzieli się na: 1) wypoczynkowe, związane z odnową sił fizycznych i psychicznych, 2) krajoznawcze, stanowiące przedmiot zainteresowań poznawczych i 3) specjalistyczne, umożliwiające rozwój indywidualnych zainteresowań.

Sposoby analizy zjawiska turystyki z pozycji nauk społecznych można prowadzić w oparciu o trzy następujące teorie¹⁴:

1. Teoria zabawy. Ukształtowana na gruncie antropologii kulturowej teoria zabawy wskazuje na ludyczne i sakralne podłoże wzorów i zachowań kulturowych.

2. Teoria kompensacji. Sformułowana teoria na gruncie psychologii wskazuje, że dopiero poza sferą życia codziennego możliwe jest zaspokojenie autentycznych potrzeb człowieka (nabycia nowych doświadczeń, uznania, samorealizacji, wolności itp.).

3. Teorie konfliktu i komunikacji społecznej. Sformułowane na gruncie socjologii teorie wskazują na styczności społeczne i ich skutki kulturowe, społeczne i ekonomiczne (spotkanie kultur, społeczności jako przedmiot interesów grupowych).

---

¹³ Analizę turystyki od strony przeżyciowej przeprowadził A. Matuszyk w pracy zatytułowanej *Esej o doznaniach sportowych*, (w:) Z. Dziubiński (red.) *Antropologia sportu*, SALOS RP, Warszawa 2002, s. 253–262.

¹⁴ Por. J. Bogucki, A. Woźniak, *Turystyka*, (w:) Z. Krawczyk (red.), *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. Kultura fizyczna-sport*, IK, Warszawa 1997, s. 20.

Z. Krawczyk, poszukując aksjologicznych podstaw turystyki, zarówno w jej historycznych, jak i współczesnych przejawach, sięga do fundamentalnych wartości europejskiej kultury, tam upatrując korzeni dla wyjaśnienia głębszych warstw znaczeniowych aktywności turystycznej. Dokonuje w tym celu analizy i interpretacji podstawowych pojęć, jakie złożyły się na kulturę estetyczną Europy i kulturę Średniowiecza. W związku z tym, wyodrębnia następujące kategorie: dobro, prawda, piękno, świętość i witalność¹⁵.

Przedstawione propozycje ujęcia i analizy są jednymi z wielu i nie wyczerpują możliwych sposobów wyjaśniania złożonych zjawisk turystyki.

Odrębnego omówienia wymaga ten rodzaj turystyki, który wiąże się z pielgrzymowaniem do miejsc i miejscowości religijnego kultu¹⁶. Turystyka sakralna odgrywa ważną rolę w całej strukturze organizacyjnej turystyki międzynarodowej. Najczęściej odwiedzanymi przez pielgrzymów miejscami są: Ziemia Święta, Stolica Apostolska w Rzymie, sanktuaria związane z kultem maryjnym¹⁷: Lourdes, Fatima, Medjugorie, Guadelupe, Częstochowa.

Z szacunkowych danych wynika, że w Polsce znajduje się około 500 miejsc, do których odbywają się pielgrzymki. Pątnicy trasę pokonują pieszo, autokarem, samochodem czy rowerem. Najczęściej odwiedzają Częstochowę (3,5 mln. osób w roku 2002), Łagiewniki, Licheń (2 mln. osób), Kalwarię Zebrzydowską, Niepokalanów, Górę św. Anny i Piekary Śląskie.

Charakterystyczną cechą pielgrzymek jest to, że pielgrzymują wszyscy: starzy i młodzi, wykształceni i niewykształceni, ludzie różnych profesji: rolnicy i prawnicy, weterani i maturzyści, lekarze i niepełnosprawni. Liczne są pielgrzymki odbywane pieszo, biegiem i rowerem. Największym fenomenem są jednak ciągle pielgrzymki piesze. Wszelkie trudy i niewygody nie zniechęcają pątników.

Pielgrzymka, według Jana Pawła II, z samej swej natury stanowi akt religijny, a więc skierowuje jej uczestników do Boga. Podróż turystyczna jest okazją do bliższego spotkania z Bogiem. Cały świat jest pełen znaków obecności Boga, przez które okazuje On swą miłość i opatrność¹⁸.

„Pielgrzymka, powiada ks. Skաłecki, to taki krok w kierunku Boga. Pan Bóg czeka na inicjatywę człowieka. Gdy człowiek zrobi jeden krok, Bóg zrobi ich dziesięć”¹⁹ Podstawowym celem pielgrzymki, w rozumieniu Kościoła,

---

¹⁵ Zob. *Aksjologiczne uwarunkowania turystyki*, (w:) Z. Dziubiński (red.), *Antropologia sportu*, op. cit., s. 155–164.

¹⁶ Podając dane statystyczne i faktograficzne korzystaliśmy z wydanego pod red. B. Łozińskiego, G. Polaka i M. Przeciszewskiego *Leksykonu Kościoła katolickiego w Polsce (stan na 2 sierpnia 2003 r.)* KAI, Warszawa 2003, s. 237–239.

¹⁷ Odwiedzane są także bardzo licznie sanktuaria związane z działalnością świętych i pustelników, inne gromadzą pątników z powodu relikwii, cudownych obrazów, krzyży i kalwarii.

¹⁸ M. Ostrowski, *Turystyka*, (w:) A. Zwoliński, (red.), *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, PWE, Radom 2003, s. 538–547.

¹⁹ Ibidem.

są cele religijne. Jeżeli one znikają z pola widzenia, stają się podrzędne, to pielgrzymka przekształca się w turystykę podporządkowaną celom innym niż religijne (poznawcze, towarzyskie, wychowawcze, zdrowotne, społeczne itp.). J. Kosiewicz²⁰ wyróżnia dwa nurty związane z przemieszczaniem się ze względów religijnych: 1) pielgrzymki religijne związane z dążeniem do przeżycia religijnego i 2) turystyka religioznawcza związana z zaspokojeniem potrzeb poznawczych.

Drugi z wymienionych nurtów w szerszym zakresie występuje w turystyce międzynarodowej oraz krajowej autokarowej lub samochodowej. Minimalny zasięg ma uczestnictwo w pielgrzymkach pieszych, rowerowych czy biegowych (a więc aktywnych ruchowo) z pobudek religioznawczych.

Uczestnictwo w pielgrzymce sakralnej stwarza zwykle rozmaite możliwości realizacji celów pozareligijnych, takich jak poznawcze, wychowawcze, integracyjne, towarzyskie, społeczne, zabawowe, zdrowotne czy sprawnościowe. Ostatnie z wymienionych najpełniej są realizowane wtedy, gdy pielgrzymka ma tzw. formę czynną, kiedy trasa pielgrzymki lub jej część pokonywana jest ze znacznym wydatkowaniem energii i udziałem siły mięśniowej.

Wielokrotnie na temat turystyki wypowiadał się Jan Paweł II przy okazji wakacyjnych przemówień oraz z okazji Światowego Dnia Turystyki (27 września). Jego wypowiedzi są odzwierciedleniem wielu osobistych przeżyć i doświadczeń związanych z turystyką. Od najmłodszych lat uprawiał turystykę pieszą, narciarską, rowerową i kajakową. Uczestniczył w niej jako ksiądz, biskup i kardynał. Czas turystycznych wędrówek wykorzystywał do rozwijania duszpasterstwa. Był pierwszym papieżem, który z taką regularnością korzystał z dobrodziejstw turystyki. Wędrował po różnych górskich szlakach (Alpy, Tatry). Ewenementem były jego zjazdy narciarskie po alpejskich trasach.

Jan Paweł II w turystyce dostrzega liczne walory teologiczne i religijne. Człowiek to *homo viator*. Z teologicznego punktu widzenia każda podróż jest odzwierciedleniem jego wewnętrznych dążeń, do wyjścia z tego doczesnego świata i zmiernia naprzeciw Bogu, ku ostatecznemu celowi. Człowiek w turystyce może odkryć swój wymiar kontemplacyjny, rozpoznając ślady Boga w przyrodzie i przede wszystkim w innych ludziach²¹.

Jan Paweł II podkreśla też, że turystyka jest okazją do spotkania z samym sobą. Przez tworzenie okoliczności do milczącej refleksji, daje ona szansę do wsłuchiwania się w głos własnego wnętrza.

Papież akcentuje kondycyjne i zdrowotne walory turystyki. Człowiek odnawia w niej i rozwija swoje siły fizyczne, hartuje swe ciało. Jest to troska o dar życia. Wysilek i trud związany ze wznoszeniem się na szczyty sprzyja opano-

---

²⁰ Zob. J. Kosiewicz, *Wędrówki religijne jako forma turystyki aktywnej*, (w:) *Kultura fizyczna i sport w perspektywie filozofii*, AWF, Warszawa 2000, s. 201–202.

²¹ Por. G. Gałązka, *Na szczyty z Janem Pawłem II*, Marki 2002.

waniu własnych słabości, doznaje tym samym radości panowania nad samym sobą, w sensie kierowania wszystkimi sferami swego człowieczeństwa²².

Turystyka może też prowadzić na wyżyny świętości, być etapem drogi ascetycznej i duchowej, szkołą modlitwy i adoracji, dążeniem do wewnętrznej dyscypliny i doskonałości.

Papież nawołuje również do „inteligentnej turystyki”, która pomogłaby w odkryciu wartości świata stworzonego, ale jednocześnie uchroniła środowisko naturalne przed degradacją. Przeciwstawia się natomiast różnorodnym wynaturzonym formom turystyki seksualnej, aborcyjnej itp.²³.

Z uwagi na fakt, że zjawisko turystyki obejmuje swym zasięgiem coraz większe rzesze ludzi²⁴, istnieje potrzeba przeprowadzenia humanistycznej refleksji nad tym fenomenem, w tym refleksji aksjologicznej, która jest niejako nieodłącznym elementem refleksji antropologicznej, refleksji na temat życia człowieka i jego sensu.

Niniejsza książka jest zbiorowym namysłem nad turystyką z pozycji aksjologii. Jest namysłem nad jej postacią idealną, ale także tą postacią, która jest udziałem szerokich rzesz ludzi.

W monografii zostało pomieszczonych 47 wypowiedzi, które *explicite* bądź *implicite* podejmują problemy dotyczące aksjologii turystyki właśnie. Zostały one przygotowane z wykorzystaniem różnorodnych założeń teoretycznych, różnorodnych założeń metodologicznych, a także różnorodnego języka i terminologii. Poszczególne teksty zostały napisane z różnych pozycji światopoglądowych, różnych szkół naukowych oraz w sposób charakterystyczny dla tej dyscypliny naukowej, którą autor reprezentuje. Różnorodność polega również na ujęciu problemów z jednej strony w sposób czysto teoretyczny, z drugiej natomiast empiryczny, ale także ze względu na gruntowność wejścia w strukturę analizowanego zagadnienia.

Ta różnorodność nie może być traktowana jako wada czy uchybienie, ale jako walor i zaleta pracy. Bowiem w ten sposób zostały ukazane zagadnienia bardziej kompleksowo, a tym samym lepiej przybliżający do poszukiwanej poznawczej prawdy²⁵.

Zagadnienie aksjologii turystyki zostało omówione w ramach sześciu bloków tematycznych, które są jednocześnie tytułami poszczególnych części monografii, a mianowicie: 1. *Filozoficzne aspekty turystyki*. 2. *Teologiczny*

---

²² Por. M. Ostrowski, *Turystyka w myśli Jana Pawła II*, „Peregrinus Cracoviensis” 1997, nr 5.

²³ Por. Z. Dziubiński, *Kultura fizyczna w wyższych seminariach duchownych Kościoła katolickiego w Polsce*, AP, Częstochowa 2004

²⁴ Por. W. Alejziak, *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*, Kraków 1999.

²⁵ Wielkim krokiem w dochodzeniu do poznawczej prawdy jest praca zbiorowa pod red. Z. Krawczyka, E. Lewandowskiej-Tarasiuk, J. W. Sienkiewicz, *Turystyka jako dialog kultur*, WSE, Warszawa 2005.

i religijny namysł nad turystyką. 3. Turystyka w optyce socjologicznej. 4. Pedagogiczna wizja turystyki. 5. Historyczno-kulturowe interpretacje turystyki. 6. Społeczne i formalne uwarunkowania turystyki.

Pozostańmy na wymieniu tytułów poszczególnych części, bez omawiania ich merytorycznej zawartości. Takie podejście jest podyktowane koniecznością ograniczenia wypowiedzi w słowie wstępnym. Spowoduje to, jak domniemam, jeszcze większą ciekawość czytelnika i szybkie przejście do studiowania poszczególnych tekstów.

Za zawartość merytoryczną poszczególnych tekstów odpowiedzialność ponoszą ich autorzy. Występujące różnice w ujęciach problemów, ale także odmienne konstatacje końcowe niech będą w konsekwencji zachętą do ich analizy i kształtowania swojego, własnego poglądu na omawiane zagadnienia. Jeżeli percepcja zawartości książki spowoduje pojawienie się stanu uznania lub dezaprobaty, jeśli pojawi się uczucie zachwytu lub oburzenia, a to pobudzi do myślenia, uznam to za wielki sukces publikacji.

Na zakończenie pozostało mi spełnienie jakże miłego obowiązku i podziękowanie wszystkim tym, którzy przyczynili się do wydania pracy.

Zatem z wielką przyjemnością składam podziękowania wszystkim autorom zamieszczonych w pracy tekstów. Bez ich udziału i zaangażowania idea wydania monografii nie mogłaby być zmaterializowana.

Z całego serca dziękuję recenzentom: prof. zw. dr hab. Józefowi Lipcowi z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz ks. prof. zw. dr hab. Henrykowi Skorowskiemu SDB z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Podziękowania składam instytucjom i firmom, które uznały za celowe i pożyteczne wsparcie finansowe inicjatywy wydania niniejszej monografii. Dziękuję zatem Ministerstwu Sportu, Urzędowi Miasta Stołecznego Warszawy, Poczcie Polskiej, AIG Powszechnemu Towarzystwu Emerytalnemu S.A., Ostróda Yacht Sp. z o. o., Kreisel – Technika Budowlana Sp. z o. o., Zakładowi Przetwórstwa Mięsnego „Łukosz”, Elite Cafe Sp. z o. o.

Zbigniew Dziubiński

Warszawa, dnia 22 czerwca 2006 r.